

11. Lecke: A nyitott gazdaság működése

Az első 10 lecke anyaga egy komplex képet ad a zárt gazdaságok működésének legfontosabb elveiről, összefüggéseiről, törvényszerűségeiről. Megismerkedtünk a gazdaságot hosszú, illetve rövid távon leíró összefüggésekkel, és tudjuk, hogy milyen tényezők és hogyan mozgatják a jövedelem nagyságát, az árakat és a foglalkoztatottságot. Egy fontos kifejezést azért elrejtettem az első mondatban, ami talán föl sem tűnt, pedig lényeges: „zárt”. A zárt gazdaság egy olyan elméleti konstruktum, amelynek nincsen semmiféle kapcsolata az ország határain kívüli szereplőkkel. Ezt már tudjuk. Nem azért használtuk ezt a leegyszerűsítést eddig, mert olyan realisztikus, hanem mert hasznos. Vessünk egy pillantást a KSH által közölt 3.1.7 STADAT táblázatra, amely a GDP végső fölhasználását mutatja folyó árakon.

3.1.7. A bruttó hazai termék (GDP) végső felhasználása folyó és előző évi áron (1995–) [millió Ft]

Felhasználás	2016	
Folyó áron, millió Ft		
Háztartások fogyasztási kiadása	17 019 808	
Természetbeni társadalmi juttatás a kormányzattól	3 635 184	
Természetbeni társadalmi juttatás a háztartásokat segítő nonprofit intézményektől	649 827	
Háztartások tényleges fogyasztása	21 304 819	= C
Közösségi fogyasztás	3 539 585	= G
Végső fogyasztás összesen	24 844 404	
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	6 811 662	
Készletváltozás	151 328	
Értéktárgyak beszerzésének és eladásának egyenlege	42 196	
Bruttó felhalmozás összesen	7 005 186	= I
Belföldi felhasználás összesen	31 849 590	= C + I + G
Export összesen	31 714 233	= X
ebből:		
árúk exportja	24 969 010	
szolgáltatások exportja	6 745 223	
Import összesen	28 143 503	= IM
ebből:		
árúk importja	23 503 260	
szolgáltatások importja	4 640 243	
Egyenleg, összesen	3 570 730	= NX = X - IM
ebből:		
egyenleg, áruk	1 465 750	
egyenleg, szolgáltatások	2 104 980	
Bruttó hazai termék (GDP) összesen	35 420 320	= Y = C + I + G + NX

Azt találjuk, hogy a GDP eddig megismert összetevői, a fogyasztás, a beruházás és a kormányzati vásárlások nagyjából a GDP 90%-át tették ki 2016-ban, és a külkereskedelmi egyenleg, más néven a nettó export, az export és az import különbsége „csupán” 10%-ot. Ha megnéznénk 2008-at, ott még kisebb arányt találnánk: A C, I és G összetevőkön felüli része a GDP-nek, a nettó export csupán 0,4%. Ami talán még érdekesebb, hogy 2004-ben –3,9%-ot! Ez a GDP egyetlen összetevője, ami negatív értéket is fölvehet: hogyha nagyobb értékben

importálunk, mint amennyit exportálunk. Ha azonban külön-külön az export és az import nagyságát tekintjük, akkor már nagyságrendileg a GDP-vel összemérhető értékeket kapunk: 2016-nan Magyarország közel másfélszer akkora értékben exportált termékeket és szolgáltatásokat, mint amekkora a háztartások végső fogyasztása, a GDP legnagyobb összetevője volt.

Így hát nem mondhatjuk azt, hogy például Magyarország esetében a külkapcsolatok elhanyagolhatóak volnának. A Világbank a gazdaságok nyitottságát a nemzetközi kereskedelemnek a GDP-hez mért arányával méri, vagyis $X + IM / GDP$ formában. Magyarország esetében ez 2016-ban 1,69, míg Ausztriánál 0,99, az EU esetében 0,826, Kínánál 0,371 és az Egyesült Államoknál 0,266. Magyarország egy kis nyitott gazdaság. A kicsisége egyszerűen fogalmazva azt jelenti, hogy amit Magyarország tesz, annak nem igazán van hatása a világgazdaságban érvényesülő változók nagyságára (például ha megnő a keresletünk az olajra, az nem hajtja föl a világgazdasági olajárakat, ha kamatokat csökkentünk, az nem csökkenti le a világon mindenütt a kamatszintet), visszafelé viszont ez nem igaz: ami a világgazdaságban történik, az nagyon is hatással van Magyarországra.

A nyitott gazdaságok nem csak az áruk és szolgáltatások nemzetközi kereskedelmén keresztül csatlakoznak a világgazdasághoz, hanem számos más csatornán keresztül is, például munkások vándorolnak az országból ki, vagy oda be, tőke áramlik az országba be, vagy onnan ki, hogy a bonyolult diplomáciai kapcsolatokról, melyeknek sokszor súlyos gazdasági vetületei vannak, ne is beszéljünk. Mi ebben a leckében az áruk és szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére fogunk koncentrálni.

Először is, még mielőtt a nyitott gazdaság és a nettó export hosszú- és rövid távú befolyásoló tényezőit, illetve a nettó exportnak a modellbe való bevonásából származó következményeket meg tudnánk vizsgálni meg kell ismerkednünk egy fontos új fogalommal (valójában egy új változóval): az árfolyammal. Az árfolyam egy külföldi fizetőeszköz ára hazai fizetőeszközben kifejezve, és egy olyan dolog, amire sem a mikroökonómiában, sem pedig a zárt gazdaság makroökonómiájában nem volt eddig szükségünk. A nyitott gazdaság makroökonómiájának azonban ez egy kulcsváltozója. Egy egész kurzust fölépíthetnénk arra, hogy – mintegy negyedik alapkérdésként – megvizsgáljuk azt, hogy milyen tényezőktől függ az árfolyam nagysága, van-e kívánatos értéke, és hogy mit tudunk tenni annak érdekében, hogy a kívánatos értéken tartsuk, de most inkább adottságként kezeljük majd, és exogén változásának hatásait fogjuk elemezni.

Az első videoban tehát az árfolyammal (azon belül is a nominál és reál árfolyammal ismerkedünk meg), majd ezután a nyitott gazdaság hosszú- és rövid távú összefüggéseit vizsgáljuk meg, koncentrálna arra, hogy megvizsgáljuk, hogy a korábban megismert hazai fiskális és monetáris politikai beavatkozások milyen további hatással lesznek egy nyitott gazdaság esetében.

A lecke végére Ön:

- *Megismerkedik a valutaárfolyam jelentésével és hogy mit értünk a hazai valuta erősödésén és gyengülésén.*
- *Megismeri a vásárlóerő-paritás fogalmát és megtudja, hogy mit eredményez az, hogyha a valutaárfolyam eltér ettől.*
- *Megtudja, hogy a reálárfolyam hogyan befolyásolja a nettó exportot.*
- *A hosszú távú modellből megtudja, hogy milyen értelemben lehet a nemzetgazdaság szempontjából hasznos a külkereskedelmi deficit (hiány).*
- *A rövid távú modell kibővítésével megérti, hogy a fiskális és monetáris, expanzív és restriktív politikák hogyan hatnak a külkereskedelmi egyenlegre.*

Bővebben: Mankiw 6. és 11. fejezetek részletei

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELLEN TÁNYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE